

Zagrożenie i ochrona endemicznych roślin naczyniowych występujących w Polsce

Threat to endemic vascular plants occurring in Poland and their conservation

HALINA PIĘKOŚ-MIRKOWA¹, ZBIGNIEW MIREK²

¹ Instytut Ochrony Przyrody PAN
31–120 Kraków, al. A. Mickiewicza 33
e-mail: mirkowa@iop.krakow.pl

² Instytut Botaniki im W. Szafera PAN
31–512 Kraków, ul. Lubicz 46
e-mail: z.mirek@botany.pl

Słowa kluczowe: endemity, rośliny naczyniowe, zagrożenie, ochrona, Polska.

Abstrakt: Zgodnie z aktualnym stanem wiedzy, spośród 170 taksonów endemicznych i subendemicznych występujących w Polsce (włączając tzw. drobne gatunki endemiczne z rodzajów: przywrotnik *Alchemilla*, jastrzębiec *Hieracium*, jeżyna *Rubus* i mniszek *Taraxacum*), 30 jest ograniczonych do obszaru naszego kraju, a 140 to taksony endemiczne dla jednostek geobotanicznych przekraczających granice Polski (endemity i subendemity ogólnie-, zachodnio- i wschodniokarpackie oraz endemity regionu bałtyckiego). W artykule skoncentrowano się na zagadnieniach zagrożenia i ochrony taksonów endemicznych. W *Polskiej czerwonej księdze roślin* (Kaźmierczakowa, Zarzycki 2001) zamieszczono 32 endemity i subendemity, w tym: dwa wymarłe w Polsce (EX), jeden wymarły na stanowisku naturalnym (EW), lecz zachowany na stanowiskach zastępczych, 3 gatunki krytycznie zagrożone (CR), 6 gatunków zagrożonych (EN), 16 narażonych na wyginięcie (VU), 3 taksony o niskim ryzyku wymarcia (LR) oraz jeden zaliczony do taksonów o nieznanej kategorii zagrożenia (DD). Po uwzględnieniu taksonów endemicznych zamieszczonych na regionalnych „czerwonych listach” i w „czerwonych księgach”, łączna liczba taksonów endemicznych uznanych za zagrożone na obszarze Polski wzrasta aż do 96, co stanowi 57% wszystkich endemitów i subendemitów występujących w naszym kraju. W artykule scharakteryzowano główne typy zagrożeń, jakim podlegają endemity oraz przedstawiono zagadnienia ich ochrony.